

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ

Добро посеєш –
добро пожнеш

Уроки доброти

Черкаси – 2011

Автори-укладачі:

С.А. Гаряча, завідувач лабораторії дошкільної та початкової освіти
ЧОПОПП, кандидат педагогічних наук, завідувач обласного центру
гуманної педагогіки;

Л.Н.Добровольська, методист лабораторії дошкільної та початкової освіти
ЧОПОПП.

Збірка містить розробки уроків та виховних заходів, на яких
утверджуються не слова про добро, а почуття у серцях та добрі справи.

Для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів.

Рекомендовано до друку вченою радою ЧОПОПП.

Протокол №5 від 29.12.2011 р.

Вступ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства особливого значення набуває необхідність утвердження у суспільстві гуманістичних цінностей добра, справедливості, честі, гідності, совісті, обов'язку, відповідальності.

XX століття ознаменувалося приходом у світ дітей нового покоління. Такі діти характеризуються гіперактивністю, загостреним почуттям справедливості, не переносять неправди. Поведінка сучасних дітей не вкладається у рамки звичайної педагогіки, тому зараз особливої популярності набирає Гуманна Педагогіка.

Основою класичної педагогіки, створеної М.Квінтиліаном, Я.-А.Коменським, Й.-Г.Песталоцці, Ж.-Ж.Руссо, К.Ушинським, А.Макаренком, Я.Корчаком, В.Сухомлинським і прекрасними сузір'ями мислителів є Любов і Добро.

У програмі виховання гуманістичних цінностей учнів 3-4 класів В.А. Киричок добро визначає як одну з вищих цінностей, яка включає особистість у суспільні відносини на основі гуманістичних принципів.

У програмі читаємо «Добро по своїй суті – духовне утворення, що фіксує певний стан людської душі..

Похідним від добра є інше поняття – «доброта» (гуманність).

Змістовний аспект доброти – здатність людини творити добро, добродіяння. Цей моральний феномен має багатофункціональні прояви і включає такі змістові компоненти (прості моральні якості): справедливість, повага людської гідності, безкорисна допомога, вміння прощати і просити вибачення, протидіяти злу і насиллю.

Складові духовно-емоційної сторони доброти: чуйність, співчуття, співпереживання, милосердя, співучасть, співрадування.

Форми вираження доброти: миролюбність, терпимість, великодушність, делікатність, поступливість».

У свій час В.О.Сухомлинський відзначав, що діти живуть своїми уявленнями про добро і зло, про честь і безчестя, людську гідність; у них навіть своє вимірювання часу; в роки дитинства день здається роком, а рік вічністю. «Виховання в молодшому шкільному віці – від 6 до 10 років – я назвав би школою сердечності». Видатний педагог називає елементарну азбучну істину шкільного виховання, з якої починається школа. Це утвердження в кожній людині доброти, сердечності, чуйності, готовності прийти іншому на допомогу, чутливості до всього живого і красивого.

Сучасний класик педагог-гуманіст Ш.О.Амонашвілі вважає, що дитина у нашому житті – це величне явище і виховувати її будь-як не можна ні в якому разі. Ось чому основними принципами методики Амонашвілі стали: Доброта, Милосердя, Сердечність, Співпереживання. На його думку в душі кожної дитини є чаша, яку треба наповнити благородними образами. А образи ці учитель повинен черпати із своєї душі, літератури, природи. Для цього треба самим розуміти всю важливість покликання бути педагогом.

Ідея Амонашвілі проводити уроки добра, уроки серця, уроки щастя знайшли своє відображення у формуванні етичної культури молодших школярів. Діти вперше пізнають на смак добро і зло та вирішують для себе одвічну проблему бути чи не бути. Чи вибрати тернистий шлях добра і сіяча мудрості, утверджувача справедливості, чи плити за течією річки життя.

Зміст програм та підручників у початковій школі має великі можливості для духовно-морального виховання. Проте, ще від учителя залежить який урок він підготує для дітей, чи зачепить струни дитячих душ, чи проростуть філософські уроки (уроки-роздуми, уроки добра, уроки мудрості) в уроках, які піднесе дітям в майбутньому саме життя.

Василега Наталія Олексіївна,
вчитель початкових класів
Конончанської загальноосвітньої школи I-III ступенів
Канівського районної ради

Урок Сердечності

3 клас

Тема. *Для чого людині серце.*

Мета. Вчити дітей слухати голос серця, розуміти важливість скарбів серця.

Розвивати інтуїцію, вміння слухати внутрішній голос. Виховувати людські чесноти, зокрема доброту.

Обладнання: лялька Буратіно, малюнки із зображенням сердець, оповідання М.О.Андріянова «Чорне серце»

Хід уроку

I. Організація класу.

Сонце встало із-за гаю,
Промінцями росу сушить.
Я здоров'я вам бажаю
І добра у ваші душі.

- А зараз встанемо, утворимо сонячне коло, подаруємо тепло долоньок один одному і побажаємо всім добра.

II. Актуалізація опорних знань.

- До нас на урок завітав казковий герой Буратіно, він почув від мудрої Сови, що для того, щоб стати справжньою людиною, потрібно... А що потрібно він забув. І він просить нас допомогти йому дізнатись.

III. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

1 Сьогодні на уроці ми з вами поговоримо про те, що треба для того, щоб стати людиною, про людські почуття. А де вони знаходяться і в чому вимірюються, ви дізнаєтесь коли відгадаєте загадку.

Все життя воно в нас б'ється,
Бува радіє, бува сміється,
Інколи плаче, рідше сумує
Світить, як сонце і всіх дивує
Здогадалися вже, що це?
Це людське гаряче ... (серце)

1. Мозковий штурм

- А що ви знаєте про серце? (відповіді дітей)

2. Гронування.

- На дошці написане слово *серце*

- Діти підбирають слова, які підходять до слова серце, вчитель записує їх на дошці

3. Розповідь про чорне серце.

Чорне серце

М.О. Андріянов

Несподівано вітер пригнав великі хмари і почалась гроза. Маленьке руде кошенятко заховалося від дощу під машиною. Воно промгло і тремтіло, а щоб вітер не обдував його з усіх сторін, притиснулося до заднього колеса машини. Кошеня було ще

зовсім маленьке і нерозумне, тому коли в машину сіла людина і стала її заводити, воно навіть не зрозуміло, яка смертельна небезпека йому загрожує.

У цей час повз машину йшов до школи хлопчина. Замість того, щоб поспішати на урок, він раптом зупинився. Цілу хвилину стояв під дощем і все дивився на машину.

- Цікаво, якщо машина поїде, задавить чи ні маленьке кошеня?

Невдовзі машина зрушила з місця і поїхала, а кошеня залишилось лежати на місці.

- Пощастило тобі, Рудий, живи і радій, що не задавили, - сказав хлопчина кошеняті і байдуже пішов своєю дорогою.

- Як ви думаєте, чому оповідання називається «Чорне серце»?

- Чому у хлопчика було чорне серце, адже він нічого поганого не зробив?

4. Виконання пісні із мультфільму «Маленький Мук»

Дорога добра

Перекл. слів Василеги Н.О.

Спитай життя мінливе,
Як жити нам щасливо.
Яким шляхом завжди іти,
щоб не пізнати зла.
Ти сонцем йди відомий,
Хоч шлях цей незнайомий.
Іди, мій друг, завжди іди
дорогою добра.

Забудь свої клопоти,
Падіння всі і зльоти
Не забувай, що доля це
Зовсім і не сестра
Але, як другу важче,
Не кинь на призволяще
Іди, мій друг, завжди іди
Дорогою добра.

А скільки буде різних,
Страшних і навіть грізних
Історій у житті твоїм,
Бо це зовсім не гра.
Ти подолай їх мужньо,
Найголовніше дружба.
Іди, мій друг, завжди іди
Дорогою добра.

Буратіно сподобалася ваша пісенька. Тому він вирішив поділитися ще одним секретом від мудрої Сови. Він сказав, що Космос чує, як б'ється кожне дитяче серце.

- А як ви думаєте наскільки велике серце? Зіжміть ліву долоньку в кулачок - ось таке завбільшки ваше серденько. А тепер давайте послухаємо, як б'ються наші серця. *(Діти слухають биття свого серця)*

5. Читання вірша

Моє серце – там моя душа
Вона як свічка в Космосі палає.
І всім добро робити поспіша
І все хороше в людях оживає.

- Отже, кожне сердечко, коли б'ється, віддає Космосу частинку своєї сили, а Космос приймає цю силу і віддає частинку своєї мудрості кожному дитячому серцю.

6. Бесіда про мамине серце.

- А чиє серце дуже добре, ніжне, любляче? Воно таке велике, що вміщає в собі дуже багато.

- Так, це мамине серце. А яке серце у вашої мами?

Розповіді дітей.

7. Розфарбовування малюнка.

- У вас на партах є малюнки двох сердець. Одне мамине серце, а друге серце хлопчика з оповідання. Розфарбуйте їх.

8. Гра «Що живе у серці?»

На дошку кріпиться серце-конверт. Дітям пропонується написати на маленьких листках-сердечках, які скарби вони покладуть у своє серце.

- Давайте подаруємо це серце Буратіно, з таким серцем він стане справжньою людиною.

9. Читання оповідання.

Скарби пірата

М.О. Андріанов

Артем не часто любив залишатися в своїй кімнаті і розмовляти з іграшками. Ось і сьогодні, почувши від мами дивні слова проте, що справжні людські скарби знаходяться у людини в серці, він пішов до своїх іграшок. Тільки Артем залишився сам, перед ним раптом виник пірат із мультфільму, який весь час шукав скарби.

- Не бійся, Артем, - сказав пірат – я можу дати тобі справжні скарби, а ти мені ті, які знаходяться у тебе в серці.

- А які ж у мене в серці скарби?

- Радість, любов, доброта і багато інших

- Ти нерозумний, пірате, які ж це скарби? – засміявся Артем

- Я тобі дам свою радість, а ти мені іграшки, які я захочу.

Так і сталося. Давно мріяв Артем про велику машинку на управлінні, вона зараз же і з'явилася. Але ніякої радості хлопчик не відчув. Скільки б не бажав він іграшок, але ніякої радості так і не відчув. Він повернувся додому зовсім сумним. Знову викликав пірата. Той зараз же прийшов.

- Я хочу радість свою повернути

- Бач чого захотів, ми вже з тобою помінялись. Назад розміняти неможна. Якщо хочеш поміняти, то давай мені відразу любов і доброту, а я тобі радість поверну, та ще й скриню з грошиками дам. Згода?

Зрадив Артем і погодився. Пірат зник, а під ногами у Артема з'явилася скриня з грошиками. Та не довго радів хлопчик. Виявилось, що він перестав любити все: морозиво, шоколад, іграшки, і що саме страшне, маму з татом, бабусю і сестричку. А ще до всього він перестав бути добрим. А коли любові і доброти в серці нема, пусте місце тут же заповнюється злом і ненавистю.

Вже через три дні Артем встиг з усіма пересваритись і побитись з друзями. З кожним днем життя його ставало все гірше й гірше.

І ось перед ним знову виник пірат, він знову запропонував чимось помінятися. Став Артем плакати і шкодувати, що не повірив маминим словам про скарби серця. Тепер попереду його чекало довге життя без любові й доброти. Тоді Артем голосно покликав назад скарби свого серця:

- Ого-го, еге-ге, скарби мого серця ви де? Повертайтеся назад, я вам дубу дуже рад. До любові й доброти буду з вами я завжди.

Дуже пощастило Артему, тому що до нього знову повернулись любов, доброта, а гроші і іграшки зникли.

- Чому Артем захотів міняти з піратом?

- Чому він починав шкодувати про обмін?
- Чи поміняли б ви скарби свого серця на скарби і гроші?
- Як ви вважаєте, чи можна за гроші купити радість, любов, доброту?

10. Складання пазлів «Що живе у серці?»

- Що за скарби знайшли ви у кожному складеному серці?

V. Підсумок уроку.

- Для чого людині серце?
- Що ми можемо змінити у цьому світі, для чого ми прийшли у цей світ?

Ми у світ цей прийшли,
Щоб нам радісно жить.
Щоб радіти, сміятись, любити і дружити.
Щоб помітити навколо чарівну красу.
І в долоньки ловити ранкову росу.

Ми у світ цей прийшли,
Щоб любити людей,
Щоб краплинку добра нам тулить до грудей.
І щедроті душі навкруги дарувать,
Маму, тата – сім'ю, берегти й поважать.

Ми у світ цей прийшли,
Щоб життя все змінить,
Щоб дорослим на щастя всім очі відкрить
Хай навколо луна тільки радісний сміх.
І планета щасливою стане для всіх.

*Товмацька Галина Миколаївна,
учитель початкових класів
Звенигородської загальноосвітньої
школи – інтернату I-III ступенів*

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя

Мета. Дати визначення поняттю «добро»; розвивати у дітей бажання. творити добро, радіти за інших; розвивати мовлення, пам'ять, творчі здібності дітей; збагачувати словниковий запас; виховувати почуття чуйності, доброти, бажання прийти комусь на допомогу.

Обладнання. Магнітофон, виставка дитячих малюнків, прислів'я, загадки, «Правила Доброти», предметні малюнки, тлумачний словник, портрет Ш.О.Амонашвілі.

Хід уроку

1. Поетична хвилинка.

Усміхнися сонечку:
«Здрастуй, золоте».
Усміхнися квіточці –
Хай вона цвіте!
Усміхнися дощику:
«Лийся, мов з відра».
Друзям усміхнися,
Побажай добра.

Учитель. Побажавши один одному добра, ми разом із вами полинемо у прекрасний світ. У нас сьогодні незвичайна виховна година на тему: «Той, що творить добро, творить саме життя».

Учень.

Людина починається з добра,
Із ласки і великої любові,
Із батьківської хати і двора,
З поваги, що звучить у кожному слові.

Учень.

Людина починається з добра,
Із світла, що серця переповняє,
Ця істина, як світ, така стара,
А й досі на добро нас надихає.

Учень.

Людина починається з добра,
З уміння співчувати, захистити –
Це зрозуміти всім давно пора,
Бо ми прийшли у Світ добро творити.

2. Розповідь учителя.

Вчитель. Людина починається з країни дитинства. Вона, як ріка, що бере початок з чистих джерел. За легендою, коли народжується дитина, Бог запалює на небі нову зірку і посилає до дитини ангела-охоронця. Ангел цілує дитину тричі: щоб дитина росла здоровою, розумною, щасливою, аби любов і доброта вселилися в її тіло, серце і душу.

Люди такі різні і такі схожі. Різняться фізичними даними, розумовим розвитком, характером, смаком, темпераментом... Та всі, без винятку, хочуть жити, працювати, творити в любові, злагоді, добрі.

Добрі вчинки, ніжні слова здатні творити дива.

«Найвище щастя і радість для кожного з нас – спілкування з людьми», – писав В.О.Сухомлинський.

3. Ланцюжок хороших слів.

Це прекрасно, коли між людьми звучать гарні слова. Давайте сплетемо ланцюжок хороших і важливих слів та створимо свій словничок. (Діти називають слова, один з учнів розміщує їх у алфавітному порядку, а представник з «Довідкового бюро» пояснює значення слів.)

ЛЮБОВ, ТУРБОТА, РАДІСТЬ, СОНЦЕ, ЛАСКА, ЧУЙНІСТЬ, ДОБРОТА, СОВІСТЬ, СКРОМНІСТЬ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, МИЛОСЕРДЯ, ЩАСТЯ, ЩИРІСТЬ, ПОВАГА, ДРУЖБА, ЩЕДРІСТЬ, ДОВІРА....

4. Звучить пісня з мультфільму «Про kota Леопольда» «Якщо добрий ти».

- Про що співає Леопольд?
- Яке перше слово у нашому словнику?
- Ми, як юні дослідники, спробуємо зрозуміти всю глибину цього слова.

«Доброта – це сонце, яке зігріває душу людини. Усе найкраще в природі від сонця. А все найкраще в житті – від людини».

Михайло Пришвін

У словнику С. Ожегова читаємо, що «доброта» – це чуйність, душевна приязнь до людей, прагнення робити добро іншим.

5. Вправа «Мікрофон»

(Продовжити думку)

- Добро – це ... здатність поступитися власними інтересами й амбіціями заради блага інших людей.
- Добро – це ... добра, корисна справа, дія. Вчинок.
- Добро твориться без ... розрахунків за потреби дарувати світові любов.
- Добро має бути ... щедрим та не потребувати винагороди.
- Добра людина схожа на ... на ясне сонечко, тому що воно всіх вміє зігріти своєю любов'ю, ласкою, турботою, щирістю та щедрістю.

6. Учитель.

Добро і доброта повинні жити у серці кожної людини. Запам'ятайте! На добро люди відповідають добром. Той, хто робить щось добре, не повинен чекати за це винагороди.

Живи, добро звершай!

Та нагород за це не вимагай!

Лише в добро і вищу правду віра

Людину відрізня від мавпи і від звіра.

Хай оживає істина стара –

Людина починається з добра.

Доброта завжди приносить радість, а радість продовжує життя людини.

7. Пісня «Посмішка»

8. Скласти прислів'я

- Хто людям добра бажає, ... той і собі має.
- Усе добре пам'ятай, а ... злого уникай.
- Шануй сам себе – ... шануватимуть і люди тебе.
- Перший крок до добра – ... не роби зла.
- Життя минає, а ... добре ім'я не вмирає.
- Худо тому, ... хто добра не робить нікому.
- Добра справа ... що дощ в засуху.

9. Творче завдання «Добра справа»

У кожної дитини предметні малюнки. Завдання: розповісти про доброту того, що зображено на малюнку, не називаючи його. Діти повинні відгадати, про що розповідали їхні друзі. Наприклад: умиває, напуває (вода)...

10. Гра «Добрый дощик»

Діти стають у коло. Усередині – «мама Хмара». У цієї дитини чашечка з чарівною водою доброти. Під веселу музику діти – «краплинки» танцюють. Коли музика припиняється, всі краплинки завмирають. «мама Хмара» по черзі бризкає водою з чашечки по черзі на кожну дитину та запитує у «краплинок», кому вони допомогли. Після того, як усі «краплинки» повідомили про свої добрі справи, «мама Хмара» повинна повторити все, про що їй розповіли «краплинки».

11. Читання казки А.Нейолова «Дарма жодна справа не пропадає»

Зорав селянин свою смужку землі, заборонував її та засіяв. Зранку до пізнього вечора працював він у полі, щоби було чим восени прогудуватися.

Добрі були у селянина сходи, швидко піднялося жито та вигнало колос. Але, як на біду, надто рано настала спека, почав колос жовтіти і не давав зерну рости. «Ой, – бідкається селянин, – пропав мій урожай, як же я проживу тепер із дітками?!» І щодня у поле ходить, на небо поглядає – чи не пошле Бог дощику.

Якось стоїть селянин на своїй смужці та й журиться. Побачили його дві маленькі дощові крапельки, і говорить одна другій:

– Шкода мені цього господаря: стільки зусиль доклав, та без дощу пропаде його жито. Як би допомогти йому?

– Воно – то так, – відповіла інша крапелька, – та що ти вдієш? Поглянь, яка ти крихітна – тобі не скропити навіть найменшої травинки.

– Правда твоя, – погодилася перша, – а все ж, може, хоча б трішки втішу бідолаху.

– І стрибнула з хмари вниз. Поглянула їй у слід друга крапелька та подумала:

– Не хочу від неї відставати, піду й собі слідом за нею.

– І ось упали обидві крапельки – одна селянину на чоло, інша – на житній колос.

– Слава тобі, господи, дощ збирається, – зрадів селянин, – не залишуся я тепер без хліба.

– Тим часом зібралося багато-багато дощових краплинок і нумо обговорювати, як зрадів селянин їхнім подругам.

- Піду і я порадую господаря, – відважилася, нарешті, одна з краплинок.
- І я! І я! І я! – почулося звідусіль, і краплинки дружно полинули на землю.

Ожило жито, стало добре наливатися зерно. Зібрав селянин зі своєї смужки багатий урожай.

Ось так, якщо б не пожаліла господаря маленька дощова краплинка, не зібрав би він зерна і на насіння зі своєї смужки, та довелося б усю зиму йому з сім'єю голодувати.

12. Запитання та завдання до казки

- Чому крапелька пожаліла селянина?
- Розкажіть, про що гомонять проміж себе крапельки та житні колоски?
- Які риси повинен мати гарний землероб?
- Уявіть, що одна краплинка, яка впала на житнє зернятко, була чарівною. Тож із нього виріс колосок доброти. Розкажіть, чим він допоможе людям.
- Якою була Хмара – мама добрих краплинок? Чого і як вона навчила своїх діточок?

13. Гра «І я...»

– А як би ви поводитись в таких випадках:

- Бабуся захворіла, і я...
- Впала сестричка, плаче, і я...
- Маленький братик не може заснути, і я...
- Мама втомлена прийшла з роботи, і я...
- Тато майструє щось у майстерні, і я...
- Наближається мамине свято, і я...

14. Малюнок «Дерево Доброти»

На дереві має бути стільки плодів, скільки добрих людей у своєму житті діти згадають.

Учень

Добро творити на Землі
Людині лиш дано.
І навіть діточки малі
Всі знають це давно.

Учениця

Краса і море доброти
Оточує нас всіх.
Подібним будь до сонця ти,
Щоб зазвучав твій сміх.

Учениця

Щоб ти освітлював всім шлях,
Як сонце з висоти.
Хай сяє усмішка в очах.
Будь завжди добрим ти!

15. Створення «Чарівного Поля Доброти»

Діти садять у горщик для квітів насінинки, та обіцяють доглядати за рослинами, що з них виростуть. У травні – висаджують рослини у квітник.

16. Підсумок.

Учитель

– Закінчити урок мені б хотілося словами видатного педагога Ш.О.Амонашвілі.

«Незалежно від того, чекають від тебе добро чи не чекають –

Твори добро.

Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять –

Твори добро.

Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкидають –

Твори добро.

Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом –

Твори добро.

**Твори добро і ні у кого не питай дозволу,
бо ніхто не може бути володарем твого добра»**

Прийміть ці слова як дарунок, та нехай вони стануть нашим життєвим правилом.

*Басиста Лариса Василівна,
вчитель початкових класів
Звенигородської загальноосвітньої
школи – інтернату I – III ступенів
Звенигородської районної ради*

Урок з курсу «Я і Україна». Громадянська освіта в 3 класі

Тема. Доброта

Мета. Розкрити моральний зміст доброти, допомогти учням усвідомити, що добро потрібне кожній людині. Розширити поняття про людину – творця добра і краси, про справжні людські цінності. Вчити нести добро іншим через добрі справи, об'єктивно оцінювати власні вчинки і вчинки людей, які тебе оточують. Сприяти розвитку в учнів мотивації до добрих гуманних вчинків. Виховувати прагнення творити добро і цінувати його на прикладі головних героїв оповідань видатного українського педагога і Добротворця В.О.Сухомлинського.

Тип уроку: нестандартний, усний журнал.

Методично-дидактичне забезпечення уроку: портрет В.О.Сухомлинського, збірка творів «Квітка сонця», прислів'я на смужках, паперові сердечка (скарби серця), дерево Добра, паперові листочки, сонечко з промінцями (добрі вчинки), пам'ятки добрих вчинків, пам'ятка юному Добротворцю (кожному учневі у вигляді книжечки), свічка, скляний ковпак, фломастери, зміст журналу (записи на дошці).

Вислови на дошці.

«Людина починається з добра»

В.О.Сухомлинський.

«Давайте приносити людям радість спілкування з нами»

Ш.О.Амонашвілі

Хід уроку

I. Організація класу

II. Створення гарного настрою

Учитель.

Доброго ранку, мої любі діти! Подивіться один на одного та усміхніться! Бачите, як одразу стало добре і приємно. А як ви гадаєте, чому? Так, даруючи усмішку, ми тим самим бажаємо один одному добра, гарного настрою та здійснення добрих справ на весь день.

Ваша усмішка добра та щира. Таку усмішку дарувала бабуся дівчинці в оповіданні В.О.Сухомлинського «Усмішка». З першими вранішніми промінчиками і сонце посилає дітям свою добру посмішку. А чи ви замислюєтеся: як зробити день веселим?

Діти. Треба радощів додати,

Щоб уміло душу звеселяти.

Треба слову мудрості додати,

Щоб уміло друзів пригортати.

А й справді, вже від одного доброго слова краще стає на душі. «Доброго ранку!» і на краплинку сонця побільшає в світі, на краплинку радіснішим стане наше життя. «Скажи людині «Здрастуйте!» – говорить тато синові в оповіданні Василя Олександровича. («Дивоцвіт дитинства», с.25, с.165). Від доброго слова хлопчикові стало легко.

Пам'ятайте слова педагога сучасності Ш.О. Амонашвілі: «Давайте приносити людям радість спілкування з нами».

III. Повідомлення теми уроку

Життя – найвища мудрість, в якій панує доброта. А де живе доброта? (*Доброта живе серед людей, у серці, в душі людини, в її усмішці*)

Сьогодні помандруємо сторінками усного журналу «Доброта». Ми з'ясуємо, що таке добро, доброта і через які справи вчимося бути добрими людьми.

Сторінка 1. «СКАРБИ СЕРЦЯ»

Гра «Яке воно, серце?»

Учень тримає в руках із заплющеними очима іграшкове м'яке серце

- Який на дотик цей предмет?
- Розплющ очі і скажи, що ти тримаєш в руках?
- Чи можна такими словами описати серце людини?
- На які справи здатна людина з таким серцем?
- Якими «скарбами» треба наповнити серце доброї людини?

Кожна дитина має на голові корону з написом однієї з добрих рис, що притаманні людині. Дівчинка-Доброта роздає паперові сердечка. Учні записують на ньому слово і прикріплюють на дошці у великому серці, розповідаючи про кожну хорошу рису.

Чуйність. Звичайно, у світі є антоніми майже до всіх добрих слів, але треба, щоб добро переважало, а не зло. Я впевнена, якщо переважає чуйність, то немає кривди і болю.

Любов. Якщо у світі є любов, то нема війни. А діти ростуть щасливі і радісні.

Щедрість. Якщо у світі переважає щедрість, то всі ситі і немає голоду, бо щедрий поділиться з усіма.

Щирість. А якщо переважає щирість, то немає брехні, є правда і всі серця відкриті і чесні.

Прихильність. Якщо є прихильність, то немає задавак і забіяк, а всі люди один до одного ставляться дружньо, прихильно, поважають одне одного.

Співчуття. Якщо переважає співчуття, то біда відходить. Люди допомагають, кажуть щирі і добрі слова.

Ласка. Коли переважає ласка, то не буде жодного камінного серця, не буде в душах людських кришталіків льоду, а буде всім тепло і затишно.

Доброта. У нашому світі повинна правити доброта, щоб душі дітей були чистими і світлими, щоб всі люди були щасливими, а світ яскравим і кольоровим.

Учитель. Любі діти, візьміть із собою у життя ось таке сердечко, яке творитиме завжди і всюди лише добро, що зростатиме на вашому життєвому шляху щедрим садом любові.

Хай пам'ятає серденько твоє
Про ніжність, відданість і ласку,
І стане схожим все життя твоє
На добру, мудру і щасливу казку.

Руханка. (*Діти встають і виконують рухи*)

Поклонися щодня батькові низенько,
Бо його серденько до твого близенько.
Поклонися матері ще нижче,
Бо її серденько до твого ще ближче.

Сторінка 2. «ДУША – ЖИВИЙ ВІДГУК»

Проблемне питання.

- Чому добрі вчинки залежать від душевних зусиль?

(Наші добрі думки та почуття знаходяться в наших душах)

- А що ж таке душа ?

Душа – живий відгук людської істоти на все, що відбувається. І якщо у людини цей відгук є, вона душевна людина, а якщо ні – черства і байдужа. Спробуємо заглянути у свою душу і намагатимемося визначити, які ми.

Гра «Продовж речення».

- Я плачу, коли...
- Я сміюся, коли...
- Я радію, коли...

Якщо у людини красива душа, то і вчинки добрі. Душа – це наш витвір. Тож і ви прагніть до створення своєї душі.

Сторінка 3. «В НАРОДІ КАЖУТЬ...»

Легенда (учень)

Кажуть, коли народжується дитина, Бог запалює зірку на небі і посилає до неї ангела-хоронителя. Уві сні ангел цілує немовлятко тричі: в чоло – аби воно зростало розумним, в личко, щоб було красивим, та в груди, аби здоров'я, любов та доброта вселилися в його тіло, серце і душу.

Учитель. Людина народжується доброю (руку до серця). Вона наділена високим розумом (руку до голови), тому може багато чого навчитися, здатна творити власну долю, є сильною і талановитою.

Гра «В народі кажуть...»

(Прислів'я записані на смужках. Початок прислів'я знаходиться у дівчат, а кінцівки – у хлопців. Діти стають парами).

Від доброго слова...	...а лихого стережись.
Доброго держись,	...добре і тобі буде.
Твоя краса...	... той і собі має.
Перший крок до добра -	... в твоїй доброті.
Хто людям добра бажає, –	... це не чинити зла.
Добре роби –	... добром платять.
Добре серце,	... і лід розмерзає.
За добро як сонечко в небі.

Учитель.

Запам'ятай, моя дитино, з юних літ

На все життя, щоб знала, як прожити.

Людина для добра приходить в світ,

Й покликана завжди добро творити.

Йди з добротою – це собі затам.

Із ласкою, прихильністю, привітно.

Й не розлучайся з добрим почуттям.

Хай доброта в душі суцвіттям квітне.

Сторінка 4. ДОРОГОЮ ДОБРА

Інсценізація

Учитель. Дорога добра – це дорога, якою повинна йти кожна людина від народження до смерті. Тож пройдемо цією дорогою добра. А у кого вчитися творити добро? Звичайно, у мами і тата, у бабусі й дідуса, вчителів. Розпитаймо у найрідніших людей про доброту та добрі справи.

(Заходить бабуся і онучка)

Дитина.

– Бабусю, скажіть мені, будь ласка, а що таке доброта?

Бабуся. Доброта – це дружнє ставлення до людей, а ще й прихильність, співчуття, щирість і щедрість людської душі і велика любов.

Добра людина з любов'ю ставиться до всього живого, бо вона наділена розумом, вміє мислити, співчувати, любити.

Запам'ятай! Ти людина. На тобі лежить відповідальність за цей світ.

Дитина.

– В оповіданні В.О.Сухомлинського «Добре слово» дівчинка Оля видужала, бо бабуся сказала їй добре слово. В ньому була могутня сила любові. («Квітка сонця», збірка, ст.36).
(*заходить дідусь з онуком*)

Онук.

– Дідусю, скажіть, будь ласка, з чим можна порівняти доброту і добру людину?

Дідусь.

З чим можна порівняти нам добру людину?

З небом безмежним в погідную днину.

З сонцем, що сяє і всіх зігріває.

З ніжністю мами, що нас обнімає.

І з джерельцем, що дає до водиці

Спраглим вустам у жару притулиться.

З ніжним теплом і усмішкою тата.

І з вітерцем, що злітає крилато.

З хлібом духмяним, що з печі виймають.

З веснами ще, як сади зацвітають.

З теплим світанням, що лле промінцями.

З чуйністю, ласкою й казкою мами.

– Отож, онучку, в народі кажуть, що добрий чоловік, надійніше кам'яного мосту. Знай про це і сам будь таким надійним і **добрим**.

Запам'ятай! Добра людина схожа на ясне сонечко, тому що вона вміє всіх зігріти і освітити своєю любов'ю, турботою, ласкою, щирістю і щедрістю.

Онук. Василь Олександрович теж написав про добрі стосунки дідуся та онука. «Чого це дідусь такий добрий сьогодні?» – подумав Андрійко. А дідусь зрозумів, що його онук має добре, чуйне серце. («Квітка сонця», збірка, ст.55).

(*Заходить мама і дитина*)

Дитина.

– Матусю, ласкаво прошу тебе, скажи у чому виражається доброта?

Мама. Доброта виражається у твоєму ставленні до людей і навколишнього світу, до тварин і рослин. Людина не має права нищити і вбивати, а лише творити, примножувати красу цього світу, берегти його і любити. І якщо у тебе є друг – собачка, котик чи пташка, то знай, що ти повинен турбуватися і щиро любити їх.

Запам'ятай! Ти відповідаєш за того, кого приручив!

Дитина. От в оповіданні «Білка і Добра Людина» ми дізнались про те, як Добра Людина з любов'ю ставиться до природи. Вона ласкавими очима дивиться на навколишній світ і рятує тварин. («Дивоцвіт дитинства», ст..28). (*Заходить син і тато*).

Син.

– Татку, скажи, будь ласка, а чому треба бути добрим?

Тато. А добрим треба бути тому, що ми люди, а не звірі. Ми наділені розумом, вміємо мислити, говорити. Тварини живуть інстинктами і серед них виживають найсильніші. Люди можуть домовитися, не застосовуючи сили. Доброта – це людська риса. І щоб жилося усім нам добре, у мирі й злагоді, спокійно і затишно, треба щохвилини, щоденно творити добро.

Запам'ятай! Людина в світ приходить для добра.

Син. «Усі добрі люди – одна сім'я», – навчає нас В.О.Сухомлинський. Клас – це теж маленька шкільна сім'я, де треба підтримувати, співчувати, дружити, поважати і любити. («Дивоцвіт дитинства», ст.79)

(Заходить дитина і мама)

Дитина.

– Матінко, а чому не можна бути злим? Поясни, будь ласка.

Мама. Зло – це все погане, недобре. Нещастя, розлюченість, почуття гніву, роздратування, злість, жорстокість. Від злої людини можна чекати найстрашнішого. Не несіть нікому нещастя і лиха, щоб не стати схожим на втілення зла. Добро далеко розходиться, а зло ще далі.

Запам'ятай! Не накопичуй зла, щоб не стати жорстоким і лютим. Вмій прощати.

Казка «Добро і Зло» («Я і Україна», ст.43)

Висновок. Добро віддячило Злу добром за зло. Добро завжди сильніше від зла. Люди цінують і довго пам'ятають добрих людей

(Заходить вчитель і учень)

Учень.

– Скажіть, будь ласка, а доброта – це тільки людська риса характеру?

Вчитель.

Добро творити на Землі

Людині лиш дано.

І навіть діточки малі

Всі знають це давно.

Щоб ти освітлював всім шлях,

Як сонце з висоти.

Хай сяє усмішка в очах.

Будь завжди добрим ти!

Запам'ятай! Будь завжди добрим, носи у своїй душі світле сонечко Любові до всього світу, адже ти - людина!

Сторінка 5. «СОНЦЕ ДОБРОТИ»

Вчитель. Добра людина – це сонечко, яке зігріває все довкола своїми лагідними промінцями, своїм гарячим серденьком. Ви ще маленькі, але сонце у вас може жити дуже велике. Що треба зробити, щоб бути сонечком?

(Діти прикріплюють до малюнка сонечка на дошці промінці-вчинки)

Дотримуй слова. Не лінуйся. Допмагай людям. Вмій дружити. Виконуй добрі справи. Бережи природу. Люби рідних. Будь хорошою людиною. Вмій прощати. Не вимагай винагороди. Будь з добрим серцем. Не будь байдужим.

Сонечко в класі враз засіяло, зразу тепліше і радісно стало.

Візьміть із собою сонце Доброти,

Любові, ніжності, турботи...

Нехай його невтомні промінці

Ніколи не цураються роботи.

Творча гра «Подумаємо про доброту»

Діти стають у коло. Кожному з них по черзі педагог кидає в руки м'яч. Учень, який спіймав м'яч, називає яку-небудь добру людину і пояснює, чому вона добра. Наприклад: *моя старша сестра добра, тому що піклується про мене.*

Підсумок гри: перелічити всіх добрих людей, про яких розповідали.

Сторінка 6. «ЮНОМУ ДОБРОТВОРЦЮ»

Здавна на Землі люди цінували праведне життя – життя чесне, щире, відкрите. Щоб люди вас завжди поважали, приязно ставилися до вас, ніколи не забувайте і завжди дотримуйтеся золотого правила вихованості: ставтеся до людей так, як би ви хотіли, щоб

люди ставилися до вас. Треба утримуватися від поганих вчинків, лихих намірів. Зло, як відомо, довго не забувається і породжує зло. А от добро примножує добро.

Гра «Утвори слово»

Утворити слова, у яких перша частина «добро»:

ДОБРО **ЗИЧЛИВИЙ**
 СОВІСНИЙ
 ТВОРЕЦЬ

Вчитель. *Кого з видатних педагогів називають Добротворцем? Чому?*

(Василя Олександровича Сухомлинського, бо він був доброю людиною і прагнув, щоб його вихованці, та й усі діти виростали добрими, чуйними, працьовитими, любили і поважали своїх батьків, свою рідну землю. Він залишив свої твори, які яскравим промінчиком світла запалюють в дитячих душах вогонь доброти.)

Пам'ятка юному Добро творцю.

- ❖ Читай книги В.О.Сухомлинського. Вони навчать тебе бачити й розуміти прекрасне, адже від розуміння краси оточення починається все найкраще, що є в людині, починається краса людських вчинків.
- Напувайся цією «доброю, джерельною водою» його творів і зростай здоровим, міцним духом, красивим душею.
- Наслідуй позитивні риси героїв прочитаних творів.
- Будь, як маленьке сонечко. Твори добро, сади дерева, очищай джерела і ріки, люби свою Землю-матінку, і вона відповість тобі любов'ю і щедрістю.
- Учися добра! Добро необхідне людині, як повітря. Без добра життя стає бідним, нікому не потрібним. Усе, що є кращого в житті людини, осяяне д о б р о м.
- «Поспішай творити добро!»

Сторінка 7. «ДЕРЕВО ДОБРА»

Вчитель.

– Що доброго протягом усього життя творить людина? (*Садить дерева, будує будинок, виховує дітей...*)

– Кажуть, що людина повинна посадити дерево добра і доброї пам'яті, а наше Сонечко Добра допомогло виростити Дерево Добра. (*На дощці дерево без листя*)

– Чого бракує рослині, щоб вирости мужньою, впевненою? (Листя, але не простого, а чарівного).

Завдання. Записати на листочках відповідь на питання: «Що потрібно для того, щоб вирости *дерево добра?*». Діти прикріплюють на дерево листочок з написом: дружба, порозуміння, злагода, мир, довіра, міцна родина, друзі, милосердя, відданість, підтримка, любов, допомога, дружба з природою, добрі вчинки.

– Нехай кожен з вас протягом свого життя примножує «скарби» свого доброго серденька, а до Сонечка Доброти додаються тільки позитивні промінці-вчинки і ви обов'язково виростите справжнє Дерево Добра.

Сторінка 8. «ПОЕТИЧНА СКРИНЬКА»

Учень. Доброта, як промінь сонця,

Що з'явився у імлі,

Пригорнувся до віконця

І розлився по землі.

Учениця. Доброта, як ласка мами,

Віддає любов свою.

Ніжить серденько так само,

Як і пісенька в гаю

Учень . Доброта, як щедрість літа, –

Радість, щастя і краса!

Як волошка серед жита,

Ще, як дощик і роса.

Вчитель. Пам'ятайте, любі діти,
Істина така проста!
Найцінніше в цілм світі –
Це л ю б о в і д о б р о т а.

Тепер давайте з вами, діти, складемо вірш про те, яким треба бути в житті. Останнє слово кожного другого рядка ви добиратимете в риму самі.

Щедро ллє проміння сонце
У твоє й моє ВІКОНЦЕ.
Щоб в теплі ми виростили
Й світло людям ДАРУВАЛИ.
Й де б ми в світі не були,
Щоб завжди любов НЕСЛИ.
Щастя, радість і тепло,
Щоб чудово всім БУЛО.
В світ прийшли ми: я і ти –
Для любові й ДОБРОТИ!
Будь привітним і прихильним,
Добрим, лагідним і СИЛЬНИМ.
Вчися правдою прожити,
Теплим словом вмій ЗІГРІТИ.
Вчись завжди допомагати
І людині СПІВЧУВАТИ.
І старайся так прожити,
Щоб, як сонечко, СВІТИТИ!
І в душі завжди неси
Світлий промінь ДОБРОТИ!

Підсумок .

Вчитель. Ось і перегорнули останню сторінку усного журналу «Доброта». Я запалила свічку. Що ви відчули? Так, вона дає світло і тепло. Я накрию її ковпаком: світло є, а тепла не відчувається. Запалена свічка – добра, щира людина; свічка накрита ковпаком – людина, яка дбає тільки про себе, не робить нічого доброго для інших.

Спалахнула свічечка ясним полум'ям,
Підійдіть погрітися, кому холодно...
Крихітку любові нашої взяти,
Добрі слова наостанок сказати.

(Кожен, хто хоче говорити слова подяки, ділиться своїми думками)

Завдання. Пропоную створити «Скриньку добрих справ». Щодня поповнювати її.

*Круковська Людмила Василівна,
вчитель початкових класів
Смілянської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №1
Смілянської міської ради*

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя

Мета. Формувати найкращі людські риси, бажання жити серед краси і творити красу та добро, показати роль казки в житті людини; розвивати мовлення учнів; виховувати доброту, повагу до старших, любов до рідної землі.

Обладнання: комп'ютер, презентація «Правила В. Сухомлинського», малюнки дітей, ілюстрації, мультфільм «Просто так», аудіо запис пісні А. Гетун «Твори добро».

Хід уроку

I. Організаційна частина

Ми Вам раді, люди добрі!

І вітаєм щиро Вас.
І запрошуєм ласкаво
На урок у перший клас.

Вступне слово вчителя.

Ти добро лиш твори повсюди,
Хай тепло твої повнить груди.
Ти посій і доглянь пшеницю,
Ти викопай і почисть криницю,
Волю дай. Погодуй пташину,
Приласкай і навчи дитину,
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити.
Отже, девіз уроку: «Твори добро!»

II. Повідомлення теми та мети уроку.

– Все у світі здобувається людською працею, зводяться будівлі, будуються заводи, фабрики, вирощується хліб і до хліба. І все це для людини, щоб вона була сита, здорова, весела і щаслива. А без труда нема плода, – так каже народна мудрість. Та для такого, щоб усе це було на землі, люди трудилися віками, праця і зробила людину розумною. Увічливість, щедрість, делікатність, уміння дотримуватись даного слова, правдивість – це такі людські чесноти, які повинна мати кожна людина. Але без чесноти, про яку ми будемо говорити на уроці сьогодні, світ став би жорстоким, підступним і злим. Що це за чеснота? Послухайте й дізнайтеся з вірша.

Мудрець сказав: живи, добро звершай

Та нагород за це не вимагай.

Лише в добро і вищу правду віра

Людину відрізня від мавпи й звіра.

Нехай ця істина стара:

Людина починається з добра.

– Чи можна людині, яка зробила добро, вимагати за це винагороди?

Отже, сьогодні на уроці ми будемо говорити про добро, добрі вчинки, добрих людей.

Тема нашого уроку: «*Той, що творить добро, творить саме Життя*».

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Асоціативний куц

– А що таке «добро»? З чим воно асоціюється? Перед вами таблиця. На ній ви бачите слова.

<i>уважність</i>	<i>зздрість</i>
<i>ненависть</i>	<i>милосердя</i>
<i>співчуття</i>	<i>жадібність</i>
<i>злість</i>	<i>любов</i>
<i>байдужість</i>	<i>чуйність</i>
<i>піклування</i>	<i>хитрість</i>

– Знайдіть слова, які символізують добро. (*Діти вибирають з таблиці слова і створюють асоціативний куц*).

– В таблиці ще залишились слова, що символізують вони? (*Відповіді дітей*)

– Яке ж значення слова «добро» за словником?

Добро – гарні і корисні справи, які можна зробити на благо людей.

– Чи може людина сказати, що вона вже все добре зробила? (Ні. Людина ніколи не повинна зупинятись творити добро. Ви у своєму житті ще зробите дуже багато добра).

2. Вчитель.

– Про які людські риси йде мова в казці?

В одній країні жили Добро і Зло. Добро намагалося зробити світ добрішим, щоб люди любили й одне одного, і братів наших менших. Добро приходило на допомогу без нагадувань і благань. Нікому не робило боляче ні словом, ні діями, ні думками.

Але Добро не могло в одну мить перемогти Зло та його слуг – Жорстокість, Байдужість, Заздрість, Лінь, Підступність.

Добро кожного ранку сіяло насіння доброти в дитячих серденьках. Чому в дитячих? А тому, що тільки в маленькому дитячому серці здатне прорости будь-яке насіння. Кожна насінина може розквітнути чарівною квіткою, зробивши серце дитини добрим, ласкавим, ніжним. А може, на жаль, зарости чорним колючим чортополохом зі злим, безжалісним серцем. Адже Зло теж не спить. Хоча воно й ліниве, і встає значно пізніше, усе ж устигає порозкидати зле насіння.

Буває, ростуть в одному серці Добро і Зло, борючись одне з одним. Тому діти інколи роблять погані вчинки. Тоді все залежить від самої дитини: яке насіння захоче вона виплекати у своєму серці, те й проросте.

Коли ви відпочивали на перерві, сюди завітали Добро і Зло. Вони поклали вам на парти сердечка. Придивіться, сердечка не прості: з одного боку на них проростають зернята доброти, з іншого – зла. То ж давайте допоможемо Добру перемогти Зло, щоб у думках і серцях дітей ніколи не проросло чорне насіння.

– Що завжди перемагає в казках?

– Назвіть казки, в яких перемагає Добро. *(Відповіді дітей.)*

3. Слухання оповідання В. Сухомлинського «Байдужість». (*- Яку людину називають байдужою?*)

- Чому оповідання так називається?
- У чому проявилася байдужість хлопців?
- Як ще можна оцінити вчинок хлопців?
- Придумайте інший можливий хід подій.

4. Робота над віршем Л. Забашти «Людина починається з добра».

- Яка основна думка вірша?
- Як ви її розумієте?
- Поясніть слова «вища правда».
- Що відрізняє людину від тварини? (Мова, мислення, праця).

5. Гра «Добрі чарівники»

– Я пропоную вам стати добрими чарівниками. Ви будете один одному передавати «мікрофон» і пригадувати, які добрі справи зробили.

6. Фізкультхвилинка

Поклонися щодня батькові низенько,
Бо його серденько до твого близенько.
Поклонися щодня матері ще нижче,
Бо її серденько до твого ближче.

7. Інценізація «Все безкоштовно»

Автор. Василько сидів за столом і щось старанно записував у свій зошит.

Мама. Що це ти так старанно пишеш?

Василько. Це я для Вас, мамцю, рахунок.

Мама. О, це вже мене зацікавило.

Василько. Побачите, коли закінчу.

Автор. Василько писав і думав: «Кожна праця повинна оцінюватись. Чому я повинен робити щось безкоштовно? От напишу рахунок, подам мамі і татові й стану таким чином гроші заробляти. Розбагатію і куплю собі все, що заманеться»

Коли він списав цілий аркуш, то показав мамі. Мама почала вголос читати.

Мама. Рахунок сина Василька мамі:

3 рази приніс молоко – 30 коп.; 5 разів прибрав кухню – 50 коп.;

4 рази повитирав посуд – 40 коп.; 7 разів почистив взуття – 70 коп.;

9 разів побавив сестричку – 90 коп.;
5 разів допоміг бабусі – 50 коп.;
7 разів всіх порадував п'ятірками – 70 коп.;
3 рази допоміг татові ремонтувати мій велосипед – 30 коп.;
разом із татом розв'язав аж 5 цікавих задач додатково – 50 коп.
Усього разом – 4 грн. 60 коп.

Автор. Мама засміялась, коли прочитала цей дивний рахунок. А потім узяла ручку і сказала.

Мама. І я тобі напишу свій рахунок.

Василько (здивовано). Ваш, мамцю, рахунок? Ви що, теж для мене щось зробили?

Мама. Та так собі, трішки...

Автор. Сіла мама за стіл і написала:

Рахунок мами Ганни синові Василькові:

9 років для нього варила їсти — 00 коп.;

9 років прала йому майки, трусики, шкарпетки, сорочки, штанці — 00 коп.;

47 штанів, сорочок, курточок зашила й залатала — 00 коп.;

105 ночей просиділа коло нього, коли був хворий — 00 коп.;

Зв'язала 5 шарфиків і пар шкарпеток — 00 коп.;

пришила 200 гудзиків — 00 коп.;

розказала 1000 казок — 00 коп.;

поцілувала 50000 — 00 коп.

Усе разом — 0 грн. 00 коп.

Автор. Василько уважно прочитав рахунок.

Василько. Але, мамцю, чому Ви скрізь написали 0 коп.?

Мама. Тому, що мама для своєї дитини все робить просто так, з любові. Але я можу тобі заплатити ті 4 грн. 60 коп., які ти заробив.

Василько. Ні, мамцю, я все зрозумів. Я не хочу жодної копійки, бо Ваш рахунок мав бути в мільйон разів більшим від мого. Дякую Вам за науку.

Вчитель

– Яка головна мета твору?

– Що ж зрозумів Василько? (*Любов батьків не вимірюється грішми. Вона дорожча за життя*)

– Отже, діти повинні любити батьків, шанувати їх, допомагати їм безкоштовно, а в старості піклуватися про них.

8. Перегляд та обговорення мультфільму «Просто так».

– Хто головні герої?

– Які добрі вчинки ви помітили?

– Чому герої робили подарунки?

9. Слухання віршів.

1 учень.

Не лінуйтеся робити добро,
Лише зла не бажайте нікому,
Бо воно, як велика гора,
Стане вам на шляхові земному.
І заступить навколишній світ,
Зробить серце жорстоким, холодним.
Ви з любов'ю живіть з юних літ.
Будьте чуйними, веселими й добрими.

2 учень.

І старайтесь робити добро
День і ніч, і кожна хвилину,
Щоб серденько, як сонце цвіло,

Це хорошою робить людину!
Хай душа буде світлою в вас
Й променіться завжди добротою.

3 учень.

Йдіть робити добро! В добрий час!
І живіть в цьому світі з красою.
Правда в світі є дуже проста:
Сонце землю теплом зігріває,
А людину – її доброта
І любов у житті прикрашає.

Перегляд презентації.

В. О. Сухомлинський склав десять правил для учнів. Давайте зараз їх прочитаємо і запам'ятаємо. (*Застосування презентації у Power Point: правила В. Сухомлинського*)

Слухання пісні «Твори добро».

IV. Підсумок

– Чому ж ви навчилися сьогодні на уроці? (*Відповіді учнів*)

Вчитель.

Коли ти будеш добрим,
Про тебе люди скажуть.
Ніколи не забудуть про ввічливість твою.
У школі і удома усім давно відомо,
Що добрих не народжують, а добрими стають.

*Кулинич Ольга Миколаївна,
вчитель початкових класів
Смілянської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №4
Смілянської міської ради*

Тема: Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять - твори добро

Мета: вчити давати характеристику головним дійовим особам, порівнювати вчинки і поведінку персонажів; розвивати зв'язне мовлення, спостережливість; виховувати доброту, чуйність, повагу до старшого покоління, бажання творити добро.

Матеріал до уроку. Василь Сухомлинський. «Коли ваш день народження?»

Обладнання. Портрет В. О. Сухомлинського.

Хід уроку

1. Мовна розминка. Гра «Згадайтеся: про кого або про що я розповідаю».

Учень, школяр, черговий, третьокласник, син, онук, племінник, пустун - ... (хлопчик).

Чекає, зустрічає, запитує, годує, читає, готує, прибирає, посміхається, виряджає, піклується, стомлюється - ... (мама, бабуся).

Іде, капає, лле, мочить, закінчується - ... (дощ).

Мрійник, вигадник, казкар, поет, фантазер - ... (письменник).

2.. Гра «Закінчіть речення».

Байки пише... (байкар).

Вірші складає... (поет).

Казки вигадує... (казкар).

Прозу створює... (прозаїк).

3.. Вікторина «З якого це оповідання».

– Бабуся, онучки, старенька, борщ, сіль, дякують, радіє... (*Бабусин борщ*).

– Ніна, мама, бабуся, день народження, руки, тремтять, стіл, не сідає (*Святковий обід*).

- Бабуся, Марійка, вітається, казочку, радіє, зітхає, шепоче, усміхається, буду ваша, цілує... (*Хай я буду ваша, бабусю*).
- Вечір, бабуся, журавлі, людина, життя, чорнобривці, діти, щастя... (*Чорнобривці*).

2. Повідомлення теми і мети уроку.

- А об'єднає усі ці оповідання ім'я видатного педагога, прекрасного письменника Василя Олександровича Сухомлинського. Ми продовжимо знайомитись із його збіркою «Чиста криниця». Тексти дуже повчальні, тому що Василь Сухомлинський мудро й тактовно веде розповідь, допомагаючи дітям стати зіркішими, чуйнішими, розумнішими, добрішими, а дорослим - краще зрозуміти складність і важливість так званих дитячих проблем.

3. Ознайомлення з життєвим і творчим шляхом В. О. Сухомлинського.

3.1 Розповідь учителя.

3.2. Ознайомлення із оповіданням В. О. Сухомлинського «Коли ваш день народження».

Край села в маленькій білій хатині живе стара вчителька. Вона вже десять років на пенсії. Дорослими людьми стали учні, яких вона вчила в останній рік своєї роботи в школі.

Щомісяця листоноша приносить старенькій учительці гроші. Раз на три місяці привозять балон для газової плити. Раз на тиждень електромонтер приходив взимку перевірити, чи не поламалися електробатареї опалення.

Усе тихо, спокійно, благополучно.

Коли ще вчилися в старших класах колишні малюки, вихованці старої вчительки, вони інколи приходили до неї в гості. Обіймали, цілували, плакали. Приносили книги. З кожним роком вони приходили все рідше і рідше.

Тепер до старої вчительки приходять юні тимурівці - так називає свою команду жвавий червонощокий хлопець, який завжди кудись поспішає.

Коли він прийшов уперше, в нього й старої вчительки була така розмова:

- Вам дрова рубати треба? – запитав командир тимурівців.
- Ні, не треба, - відповіла стара вчителька. У мене ж газова плита, хіба ви не бачите?
- А води принести треба?
- Не треба... У крані ж є...
- Давайте, ми вам хату підметемо...
- Не треба, дитино. Я ще й сама здужаю.
- А що вам треба? – здивувався командир юних тимурівців.

І троє хлопців, що прийшли з ним, теж здивувалися.

- Ця ж бабуся в зоні дії нашого загону, - сказав командир своїй команді, показуючи якусь карту.

Стара вчителька відчула, що говорять про неї. У неї заболіло серце...

Восени, за кілька днів перед початком навчального року, до неї знову завітали тимурівці, Жвавий червонощокий хлопець запитав:

- Коли ваш день народження, бабусю?
- Для чого тобі, дитино?
- А ми вам квіти принесемо.

Стара вчителька заплакала...

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

- Хто є героями твору Василя Сухомлинського?
- Як ставиться до них автор? А ви?
- Яку допомогу пропонували старенькій хлопці? (Прочитайте в особах).
- Якими вам видалися хлопці? Доведіть свою думку.
- Чому бабуся заплакала? Чого їй не вистачало в житті?
- Що було в оповіданні повчальним?
- Про що змусило вас задуматися це оповідання?
- А чи є такі бабусі в реальному житті, поряд з нами? (Учениця називає свою сусідку).

- А давайте завітаємо до неї в гості, поцікавимося її життям, подаруємо їй квіти, солодощі, усмішку, потішимо віршами, гуморесками, веселими піснями, і просто від душі поспілкуємось із старенькою.

(Діти завітали в гості до Ольги Павлівни Гулевої, ветерана праці, учасника Великої Вітчизняної війни. Ольга Павлівна тішилася дитячими розмовами, сміхом, піснями, а потім і сама затягнула

веселу українську пісню, і непомітно із щоким змахнула сльозу радості... Що не забули, прийшли, поспілкувалися, розвеселили, розрадили...

4. Підведення підсумків.

Учитель. Справжня людина, за глибоким переконанням - це людина добра і мудра, щира і сердечна, щедра і світла, яка вміє любити і співчувати, захистити і приголубити, поважати і

порадити, і людина з **Добрим** серцем і світлою душею.

- **Доброта** — це слово, яке зігриває, огортає теплом душу живої істоти, робить життя світлим і радісним.

- Ви - молодці, добрі, чуйні діти. Завжди лишайтесь такими. Будьте завжди веселими, життєлюбними, поважайте людей, **творіть Добро незалежно від того, помітять його чи не помітять.**

Завжди пам'ятаймо слова В.О. Сухомлинського: «Особистість виховується особистістю, людина – людиною, любов - любов'ю, а **Доброта** - добротою».

*Погоріла Лариса Павлівна,
учитель початкових класів,
Звенигородської загальноосвітньої
школи – інтернату I – III ступенів*

Тема. Добре жити з добрими людьми

Мета. Формувати переконання про те, що добре тій людині, котра робить добро і живе поруч з добрими людьми; розкривати моральний зміст доброти; розвивати оцінні навички, зв'язне мовлення учнів; виховувати в дітей бажання створювати атмосферу добра навколо себе.

Обладнання: книжка – саморобка «Абетка Доброти», малюнки дітей, картки – конверти з розрізаними на частини прислів'ями, виставка творчих робіт учнів, тематична виставка книг.

Хід уроку

I. Організація класу.

Усміхнемось сонечку:
«Здрастуй, золоте!»
Усміхнемось квіточці –
Хай вона цвіте.
Усміхнемось дощику:
«Лийся, мов з відра!»
Друзям усміхнемося,
Зичим всім добра.

Вправа «Розминка» для облагородження середовища навколо дітей.

- Повторіть подумки:

«Я – доброта. Я дуже добрий.
Я починаюся з добра.
Я буду творити добро.
Я хочу доброти».

Презентація виставки «Книги про добротворення»

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Дидактична гра «Хто чим славиться?»

Соловейко - ... співом.
Сонце - ... теплом і світлом.
Джерельце – ... чистою водою.
Квітка - ... красою і запахом.
Колосок - ... зерном.
Людина - ... працею, розумом, щедрістю, добротою, дружбою.

- Чи можна продовжити цей ряд?
- Чим же людина відрізняється від інших істот?

III. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Будемо говорити про людські чесноти і вчитися бути кращими, добрішими, уважнішими до інших людей, щедрішими на гарні вчинки. А також поповнимо сторінки книжки – саморобки «Абетка Доброти».

IV. Робота над розкриттям теми.

Опишіть добру справу, за яку ви комусь були вдячні або за яку дякували вам.

Що відчували ви в ці хвилини творення добра?

- Словесне малювання.
- Якими словесними малюнками можна поповнити скриньку добрих вчинків дітей?
- Казка вчить, як добро творить.
- Прогнозування за прочитаними частинами тексту.

Історія перша. Три феї.

Колись дуже давно жили собі на світі три феї: фея Краса, фея Доброти і фея Багатство. Вирішили вони піти по світу й запитати людей, хто ж із них найважливіший. Запитували всіх, хто траплявся їм на шляху. І скрізь люди говорили... (Передбачення)

І скрізь люди говорили: чудово, коли скрізь оточує краса, добре, коли люди живуть заможнo, але найголовніше – доброта, бо добрій людині і сам Бог помагає.

- Якби ви були феями Краси, Добра і Багатства, що б ви зробили для людей?
- Чому так кажуть: «Добрій людині сам Бог помагає?»

(Відповіді дітей з елементами фантазування, міркування).

Історія друга. За ким піде щастя? (Інценівка)

Якось ішли дорогою троє юнаків, а за ними – хлопчєня. Йшли – йшли і раптом бачать – яма. А в тій ямі дивна істота.

- Ти хто?
- Я – ваше щастя. Чого ви найбільше бажаєте?

1 юнак: - Хочу бути розумним
- Хай буде по – твоєму!

2 юнак: - Хочу мати багато грошей!
- І це можливо!

3 юнак: - А я сильним хочу бути!
- Теж допоможу!

- А тобі що, хлопчє? – питає в найменшого. (Прогнозування)

Хлопчєня:

- Якщо ти й далі будеш сидіти в ямі, то застудишся. Дай руку, я тебе витягну! (Прогнозування).

Розсміялося Щастя, вибралося з ями й слідом покотилося за хлопчєням.

- Чому Щастя вибрало хлопчика?

Практична робота «Сюрприз для друга»

(На партах перед кожним учнем – чистий аркуш паперу. Діти обводять олівцем свою руку та обмінюються аркушами?)

- Я знаю, що ви станете хорошими, бо та людина, котра подала свою руку другу, довірить йому незабаром і серце. Даруйте один одному добро. Від цього нехай ваше життя стане радіснішим.

Фізкультхвилинка

Руки сонцю підставляєм,
З сонцем в піжмурки пограєм.
До вподоби нам ця гра –
Любить сонце дітвора.

Раз – два, раз – два -
Рада сонечку трава.
Три – чотири, три – чотири -
Хай сіяє сонце миру!

Групова робота.

I група виконує завдання «Об'єднаєм половинки». Складають і записують прислів'я

Від доброго слова	роби сміло
Доброго держись	у твоїй доброті
Твоя краса	а лихого стережись
Добре діло	і лід розтане
Будем творити добро –	а злого уникай
Все добре переймай,	пізнаєш добру людину
У лиху годину	щасливим будеш

II група виконує завдання «Візьмемо з собою». З картки «Виховуй свій характер» визначають і випишують позитивні риси, які допомагають кожній людині бути добршою.

Виховуй свій характер

Мудрість	грубість	щирість
щедрість	смівлівість	чуйність
милосердя	брехливість	жорстокість
злість	доброта	терпимість
терпіння	правдивість	ввічливість
справедливість	відповідальність	заздрість
надійність	турбота	вдячність
співчуття	ненависть	байдужість
невихованість	повага	егоїзм

III група виконує завдання «Оживімо квітку». Ця квітка суха і мертва. Вдихніть в неї життя і силу. (Діти прикріплюють різнокольорові пелюстки з позитивними рисами характеру).

- Що сталося із квіткою? Як вона змінилась?
- Який висновок можна зробити?

Так і людина змінюється, стає кращою, ніби наповнюється чарівною силою, коли дарує добро іншим людям.

(Групи готують сторінки для «Абетки Доброти», озвучують).

- Як добро допомагає людям в житті?
(Діти висловлюють свої міркування).

Вчитель. Доброту відчувають не тільки люди, а й матінка – земля і все живе на ній. Історія про двох братів розкриє вам велику силу людської доброти.

Два брати

Було два брати – добрий і злий. І було в них поле. Вирішили посіяти пшеницю.

Встав добрий брат рано – вранці, взяв мішок зерна, благословив піснею землю, посіяв. Зрозуміла земля пісню людини і прийняла кожне зернятко.

Опівдні злий брат теж взяв мішок зерна, бо не знав, що брат вже посіяв і, проклинаючи землю і працю селянина, розкидав в полі насіння. Земля не прийняла невдячності людини і не прийняла жодного зернятка.

Прийшов час, пішли брати в поле і... (Прогнозування) побачили багатий врожай.

- Це мій посів! – з гордістю вигукнув злий брат.

Але добрий брат нічого не сказав, він був радий багатому врожаю.

(Ш. Амонашвили. В чаше ребенка сияет зародыш зерна Культуры.

Лаборатория гуманной педагогики Артемовск, 2007)

- Чому навчає вас ця притча?

V. Закріплення вивченого.

Збираємо добрі слова

(Діти стоять у колі, передають один одному м'яч, згадують добрі слова і називають хороші якості людей).

Складання правил доброти

У країні шкільній ми прижились,
правил доброти навчилися.

Ось послушайте ви їх
і дотримуйтесь усіх!

(Можливі варіанти: Правила доброти

- допомагай слабшим, хворим;
- не будь жадібним;
- жалій інших;
- будь готовий прийти на допомогу;
- стався з повагою до ровесників, старших;
- ніколи не насміхайся над іншими;
- будь уважний до старших, до рідних;
- поважай людей.)

Творча робота

Виготовлення знаків – символів Добра (малюнки, аплікації).

- З якими знаками – символами можна порівняти людську доброту?

(Діти виготовляють сердечка, сонечка, квіти, образи яких асоціюються з образами добра).

VI. Підсумок

- Чи легко жити добрій людині?
- Чому?

Діалог «Добро твориться просто»

- Мабуть, добрій людині жити важко.
- Чому це?
- А тому, що їй ото все думай та й думай, кому добро зробити...
- Та ні, добра людина не думає, а просто дарує добро іншим та й усе... І не жде за те подяки!..

Слово про людську доброту

(Виступи дітей)

- Як тільки день настане,
То тихенько до віконця
Ти підстав свою долоньку
Під промінчик ясний сонця.
- Потім радісним, привітним
Поспішай до трав, до квітів.
- А щоб день минув не марно –

З усіма поведься гарно!

- Добрим бути просто чи не просто?
Не залежить доброта від зросту.
І дитина робить добру справу,
Як не покине друга на поталу.
- Як людей полюбиш – пошануєш,
Силу для добра в душі відчуєш, -
- І закрутиться земля скоріше,
Якщо разом станемо добріші.
- Доброта з роками не старіє,
Доброта від холоду зігріє.
- І якщо вона, як сонце світить,
То радіють і дорослі, й діти

*Лисенко Н.І.,
вчитель початкових класів
Смілянської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №11
Смілянської міської ради*

Клас 1.

Тема. Я і мої друзі. Вчимося ділитися добром.

Мета. Довести дітям необхідність дружби, пояснити, що мати друзів добре, що разом будь-яке діло зробити легше; визначити якості, які діти цінують в друзях. Розвивати уміння товаришувати, цінувати дружбу, творити добро. Виховувати уважне, шанобливе ставлення один до одного.

Хід уроку

I. Організація класу

Налаштування на сприймання теми. Читання теми хором.

II. Актуалізація опорних знань

1. Гра «Мій друг».

- Напевно, кожен з вас у класі має друзів. Пропоную погратися у гру за такими правилами.

Першим виходить бажаний. Він має підійти до свого друга, взяти його за руку і вивести на середину класної кімнати. Потім той, кого вибрали, виводить на середину свого друга. Таким чином усі діти мають об'єднатися у велике коло.

- Подивіться, яке велике у нас утворилося коло, у ньому опинилися усі ми . отже, всі ми – друзі.

2. Бесіда.

- Хто такий друг? *(Це близька тобі людина, яка допомагає, співчуває, чинить добре, ділиться тим, що у неї є)*

3. Словникова робота.

Учні зачитують з «Тематичного словника школяра» пояснення слів:

Друг – (ст.. 77) особа, пов'язана з ким-небудь дружбою, довір'ям, відданістю; товариш; приятель.

Приятель – (ст.. 79) людина, з якою хто-небудь перебуває в товариських стосунках; близький знайомий.

Дружити – (ст.. 249) перебувати в добрих, приязних стосунках з ким-небудь.

Дружба – це стосунки між людьми, в основі яких знаходиться взаємна прихильність, відданість, товариська солідарність, духовна близькість, спільності інтересів; приязність, дружність, товаришування, приятелювання, співдружба.

4. Слухання пісні В. Шаїнського «Дружба».

III. Робота над темою

1. Розповідь учителя.

- Потреба в дружбі, друзях виникла дуже давно. Ще первісні люди, наші пращури разом полювали на звіра, берегли вогонь, охороняли житло, ділилися здобиччю. І так само давно виникли приказки і прислів'я про дружбу.

2. Робота з прислів'ямияю

Людина без друзів, як дерево без коріння.

Дружба – велика сила.

Окраса людини – друзі.

- Без чого не може існувати дерево? Чому? А людина? Чому?
- Кого можна назвати другом? Обґрунтуйте свою думку.
- У чому полягає велика сила?
- Що необхідно для того, щоб виникла дружба?
- Які ще прислів'я про дружбу ви знаєте?

Нема друга – шукай, а знайшов – бережи.

Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.

З ким поведешся, того й наберешся.

3. Обговорення віршів.

Діти читають напам'ять вірші А. Костецького «Утрюх» та «Секрет».

- Чому вірш називається «Утрюх»?
- З якою метою вивів Славко велосипед у двір?
- Як би ти діяв на місці Славка?
- Навіщо людині потрібен друг?
- Що таке дружба?

4. Гра «Зустріч із другом».

Учитель читає текст, а діти виразними рухами намагаються продемонструвати свої почуття.

- У хлопчика був друг. Але настало літо, і їм довелося розстатися. Хлопчик залишився у місті, а його друг поїхав відпочивати разом з батьками. Нудно в місті без друга. Минув місяць. Одного разу йшов хлопчик вулицею і раптом побачив, як з магазину вийшов його друг. Як же зраділи вони одне одному!

Діти встають і виразними рухами показують почуття радості та задоволення від зустрічі з другом (обійми з другом, потискання рук, посмішка).

5. Робота в парах.

- Порадьтеся в парах та виконайте завдання (Розглянь малюнки. Познач ті, на яких зображених дітей можна назвати справжніми друзями)

6. Робота в групах.

- Уважно прочитайте завдання, порадьтеся та оберіть правильну відповідь:

I Група В класі ти вже відповів:

- а) тобі хочеться відповісти ще;
- б) ти даєш можливість відповісти іншим.

II Група Товариш образив тебе:

- а) ти намагаєшся з ним порозумітися;
- б) ти помстишся йому.

III Група Ти з товаришем посварився:

- а) обов'язково будеш битися;
- б) підеш на примирення.

IV. Закріплення

1. Театралізація

- Уважно послушайте, яка розмова відбулась між маленьким лисеням та совою.

Подумайте, чому у лисички немає справжніх друзів.

- Доброго ранку, лисенятко.

- Ой, сово, та хіба ж він добрий? Яка я бідолашна та нещасна. Ніхто не хоче зі мною дружити, ніхто не любить, цураються мене.

- Стривай, я ось бачила, ти з вовчням гралася.

- Та він навіть у мою сторону не дивиться. Перестав дружити, бо я його в калюжу штовхнула.

- А з оленятком наввипередки бігали. Чому не дружиш?

- Нещодавно ми розважались та оленятко в пастку попало. Я втекла, не допомогла, злякалась мисливців.

- Е, голубко! То може тобі слід подумати, чому всі стороняться тебе. Коли б ти добра була та допомагала іншим, не робила капості, то й дружили б з тобою, не цурались.

Відповіді учнів.

- Що порадила сова?

2. Мульті – вікторина.

- Назвіть друзів Вінні-Пуха.

- Як звуть друзів із Простоквашино?

- З ким дружив крокодил Гена?

V Підсумок.

1. Обери позицію.

Діти слухають варіанти, які пропонує учитель, обираючи той, що найбільш точно відповідає їхнім уявленням.

Друг – це той:

- Хто виконує ваші прохання
- Хто творить добро
- Кому можна довірити таємницю
- З ким приємно поспілкуватися
- Хто ділиться з вами останнім
- Хто дає добрі поради
- Хто всім подобається
- З ким завжди весело

2. Мозкова атака

- Для чого потрібні друзі?

- Якою повинна бути справжня дружба?

- Чи можна назвати справжнім другом людину, яка творить добро тоді, коли від нього добро не чекають?

- Чи можна назвати справжнім другом людину, яка творить добро навіть тоді, коли добро не помічають?

- Чи можна назвати справжнім другом людину, яка творить добро навіть тоді, коли не знає приймають його добро чи не відкидають?

- Чи можна назвати справжнім другом людину, яка творить добро навіть тоді, коли не знає чим будуть платити за її добро: добром чи злом?

3. Висновок

Вчіться товаришувати, цінувати дружбу, творити добро, допомагати один одному. Творить добро і ні у кого не питає дозволу, бо ніхто не може бути володарем вашого добра.

*Педагогічний колектив початкової школи,
Смілянського навално-виховного комплексу
«загальноосвітня школа I ступеня –
гімназія ім. В.Т.Сенатора».*

Класи 1-4

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя.

Мета: вчити висловлювати власну думку і доводити її; розвивати уяву, фантазію,

мовлення; виховувати бажання творити добро.

Матеріал уроку: В.О Сухомлинський «Краплинка роси», казка Ш.О.Амонашвілі.

Обладнання: мультфільм «Капітошка», малюнки.

Хід уроку

I. Організація класу.

Аутотренінг.

Я людина!
Я особистість!
Я чуйна, милосердна, турботлива!
Я прийшла творити добро!

Діти промовляють слова, тримаючи руку на серці.

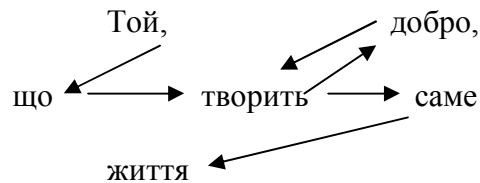
II. Мотивація навчальної діяльності.

- Подивіться фрагменти мультфільму «Капітошка». Яким він був? Чого він навчив Вовчика?
- Що б сталося зі світом, якби в ньому не залишилося добра?

III. Повідомлення теми уроку.

- Подивіться на дошку. Прочитайте тему нашого уроку.

Дидактична гра «Розсипанка»

(Той, що творить добро, творить саме Життя)

III. Очікувані результати.

Технологія «Мікрофон»

- Чого ви чекаєте від нашого уроку?

IV. Робота за темою уроку.

1. Опрацювання казки В.О.Сухомлинського «Краплинка роси».
- Послухайте казку. Подумайте, чому Земля подякувала Краплинці?

«Краплинка роси»

Рано-вранці на квітці троянди прокинулася Краплинка роси.

– Як я тут опинилась? – думає Краплинка. – Увечері я була високо в небі. – І захотілось їй знову в небо.

Пригріло Сонечко. Випарувалась Краплинка, піднялась високо-високо у блакитне небо, до самого Сонечка. А там тисячі інших краплинок. Зібрались усі в чорну хмару і затулили Сонечко.

– Чого це ви заховали мене від людей? – розгнівалось Сонечко.

І послало на хмару вогненну стрілу. Вдарилася вогненна стріла, заgrimів грім. Злякалась чорна хмара й розійшлася. Пішов дощ. Упала Краплинка на землю.

– Дякую тобі, Краплинко, – промовила Земля. – Я так скучила за тобою.

Завдання до казки:

- Де опинилась краплинка?
- Яке бажання у неї виникло?
- Хто допоміг Краплинці його здійснити?
- Чому розгнівалось сонечко?

Парна робота

- На місці, де впала краплинка, виросла рослина. Уявіть її. У кожного вона буде своя. Скажіть, яке добро вона принесе іншим.

Гра «Коло доброти» (Діти стають в коло. Вони передають краплинку з рук в руки, розповідаючи про свою добру справу)

- Добро починається з маленької краплинки. Давайте передамо краплинку доброти і розповімо про свої добрі справи.

2. Опрацювання казки Ш.О.Амонашвілі.

- Прослухайте казку. Доберіть до неї заголовок.

В одному іржавому крані жила маленька Краплинка. Вона тихенько сховалася і безтурботно спала. Та одного разу якась незрозуміла сила штовхнула її. Але так, як кран був іржавим, Краплинка зависла між краном і страшною чорною дірою. Важко було Краплинці триматися.

- Кап чи не кап?! – лячно подумала вона і вперше замислилась над своїм життям. – А я ж могла стати Росинкою і зараз би сяяла, відбиваючи сонце, на якійсь чарівній квітці. Могла б бути Бризкою водоспаду – зараз би летіла і цілувалася з повітрям. Господи! Якщо вже падати, то цілющим дощем на поле. Або ж хоч у калюжку, і там створити Бульбашку, нехай короткочасну, зате таку неповторну. А туди ні, не хочу! Допоможіть! – відчайдушно закричала Краплинка.

Завдання до казки:

- Як ви думаєте, що сталося далі?
- Чому хотіла присвятити своє життя краплинка?
- Поспішимо на допомогу Краплинці. Швидше, поки вона не впала, підставте свої долоньки. Тримайте її обережно, бо зараз у ваших долоньках тепліє життя, а до життя треба ставитись дбайливо. Зараз саме від вас залежить життя малесенької Краплинки.

Діти підставляють свої долоньки і ловлять краплинку.

- А тепер перемістимо вашу краплинку в склянку і подумаємо, куди її відпустимо.
- Придумайте кінець казки.

V. Підсумок уроку.

Групова робота.

- Поясніть значення висловів. Чи підходять ці вислови до теми нашого уроку?

I група «Незалежно від того, чекають від тебе добра чи не чекають – Твори добро».

II група «Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – Твори добро».

III група «Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкидають – Твори добро».

IV група «Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом – Твори добро».

V група «Твори добро і ні у кого не питай дозволу, бо ніхто не може бути володарем твого добра».

- Наш урок добігає кінця.
- Що ви взяли для себе з цього уроку?
- Чи справились ваші очікувані результати?

Войтенко Ніна Василівна,

Спільний проект учнів 1- 4 класів

**Тема. У душах людських хай палає тепло,
Людське милосердя хай творить добро**

Мета: розвивати в учнів доброзичливість, вміння співчувати, милосердя; виховувати дітей у дусі відродження українських традицій благодійності; залучати школярів до практичної благодійності.

I Підготовчий етап

1. Бесіда на тему «Що таке милосердя?»

Мета. Виявити знання дітей про милосердя, доброту. З'ясувати відмінність в поняттях милосердя та милостиня. Викликати потребу у здобутті нових знань, розширювати уявлення учнів про шляхи і способи їх набуття.

2. Мотивація діяльності.

- Як ви розумієте слова: добро, милосердя, милостиня?
- Хто потребує милосердя?
- Чи важко бути добрим, чуйним?
- Чи хочете ви ставати добрішими?
- Чи бажаєте допомогти іншим?

3. Вибір дітьми завдань (діти читають твори В.О.Сухомлинського, шукають прислів'я, пишуть замітки, відвідують: реабілітаційний центр, будинок пристарілих, дитячий будинок та дитячий притулок.

II. Практичний етап

Пошуково – дослідницька робота з реалізації проекту

Спільна

Провести в закладі АКЦІЮ МИЛОСЕРДЯ
На уроках читання читати твори В.О.Сухомлинського,
На уроках укр. мови написати замітки в газету;
на уроках трудового навчання виготовлення подарунків
Підбір назви газети

індивідуальна

Пошук інформації,
вивчення прислів'їв

III. Заключний етап

Презентація проекту

1. Проведення уроку доброти.

Хід уроку

*Людина, яка думає тільки про себе
і шукає в усьому свою вигоду,
не може бути щасливою.
Сенека*

I. Організаційний момент.

- Як ми готувалися до цього проекту?
- Чи цікаво вам було?
- Для чого нам це потрібно?

(Дитячі відповіді)

II. Робота над темою уроку.

⌚ Сьогодні ми з вами будемо журналістами. Скажіть, будь ласка, до кого потрібно бути милосердними?

⌚ Прошу вас продовжити речення «Милосердя – це ...»

⌚ Давайте зазначимо з тлумачного словника.

⌚ Робота в групах.

Завдання 1. Різновікові групи

Серед людських рис характеру прошу вибрати лише ті, які притаманні милосердній людині. (див. Мал. 1.)

ТОВАРИСЬКА, СЕРДЕЧНА, ВІДВЕРТА, НАПОЛЕГЛИВА, ПРАЦЕЛЮБНА, ВИМОГЛИВА, ЩИРА, СИЛЬНА, ЧУЙНА, ВВІЧЛИВА, ЕГОЇСТИЧНА, СУМЛІННА, ЗЛА, МУЖНЯ, ДОБРОЗИЧЛИВА, ПРАВДИВА, ТАКТОВНА, ЛІНИВА, ВІРНА, ЛАГІДНА, АКУРАТНА, ЛЮБ'ЯЗНА, САМОВПЕВНЕНА.

Завдання 2. Групи по класах

Гра «Шифрувальник».

Відібрати прислів'я про доброту, милосердя. Як ви їх розумієте?

- Як ви вважаєте: чи потребуємо милосердя ми з вами?

Завдання 3. Розгляд ситуацій.

1. На великій перерві учні гралися на вулиці. Після дощу лишилися калюжі. Оленка посковзнулася і впала в калюжу. Хлопці, її однокласники почали голосно сміятися. Оленка не могла підвестися, бо дуже боліло коліно. На очі наверталися сльози. Раптом до дівчини підійшов Сергійко. Він подав їй руку, допоміг підвестися, почистити одяг, поцікавився, чи не боляче (3 кл.)

? Як можна назвати поведінку однокласників? А Сергійка?

2. У Миколки була подружка Ніна. Одного разу, коли вони гралися біля річки, то побачили на березі велику жабу. Хлопець підняв камінь і вбив нещасну тваринку. Ніна зойкнула і побігла геть. З того часу вона більше не дружила з Миколкою.

? Чому? Невже жаба дорожча за дружбу? (2 кл.)

3. Все гаразд, мамо, документи в будинок пристарілих оформлені. Там вам буде добре... Спокій, тиша, обслуговування... І ми не набридимо. Звісно, інколи будемо заглядати. Ми ж не куди-небудь, а в будинок пристарілих. Там вам буде краще ніж з нами...

? А ви, як гадаєте? Чи на таку старість чекала мати? (4 кл.)

4. В автобусі їхало багато людей. Семирічний Сашко сидів на передньому сидінні і дивився у вікно. Поруч з ним ледь стояла старенька бабуся.

? Допоможіть хлопчику вчинити по-совісті (1 кл.)

Завдання 4. Презентація

⌚ Кожен клас отримав певне завдання. Одним із завдань було відвідати: реабілітаційний центр (1 клас), дитячий притулок (2 клас), дитячий притулок (3 клас),

будинок пристарілих (4 клас). Прошу презентувати ваш виступ. Хто готовий?

(Дитячі відповіді)

На допомогу учням:

1 клас – схема,

2 клас – продовжити за початком.

3 та 4 клас – замітка до стінгазети.

2 клас. У сирітських дітей багато що є. Затишні спальні, на ліжечках новенькі ковдри, чудові іграшки. В їдальні смачний борщ. Велика бібліотека і спортивна зала, світлі класи. Діти, як діти...

Милосердя, доброта. Ще з давніх-давен благодійність була в традиціях нашого народу. Цілком природним і закономірним вважається допомогти знедоленому, нещасному, поділитися шматком хліба, дати притулок безлюдному, захистити старість і немічність, порятувати хворого чи каліку, заступитися за беззахисного і скривдженого.

Доброта і чуйність, співпереживання і щиросердечність, уміння розділити чужий біль, підтримати у важку хвилину, розрадити в горі та біді – це в характері нашого народу.

⌘ Розминка «Закінчи речення» після презентації.

? Розтане навіть крижана глиба
Від слова теплого... (*спасибі*).

? Зеленіє навіть пеня,
Коли почує... (*добрий день*)

? І у Франції, і у Словаччині
На прощання кажуть... (*до побачення*)

Завдання 5.

⌘ Вибір назви газети. Випуск газети.

III. Підсумок уроку.

(Музичний супровід)

З давніх-давен дзвони, окрім богослужіння повсюдно використовувались і як набат для сповіщення на якогось лиха, біль, сполох під час пожежі, ворожого нашествия.

Сьогодні дзвони б'ють на сполох, закликають нас до МИЛОСЕРДЯ, ДОБРОТИ. Бо тільки милосердя робить нас справжніми людьми.

Будьте милосердні, бо суд немилосердний до того, хто не вчинив милосердя.

- Тож, до кого ми повинні виявити милосердя?
- Як не образити милосердям?
- Чи важко творити добро?
- А чи будете ви робити добро?

Я хочу прочитати вам наказ, який написав В.О. Сухомлинський. Ви не просто прослухайте його, а візьміть його в життя як пам'ятку.

- Бути хорошими дітьми – означає не допустити, щоб старість батька чи матері була отруєна твоїми поганими вчинками.
- Вміє відчувати найважчі душевні муки матері й батька, їхня хвороба – твоя біда.
- Бережи здоров'я батьків. Пам'ятай, що ранню старість і хвороби батькам приносять не лише праця та втома, а й хвилювання, переживання, тривоги, прикрощі.
- Найбільше вражає батьків дитяча невдячність, байдужість сина чи доньки.

Будьте гідними своїх батьків!

Я дякую вам всім за роботу. І сподіваюсь, що ви виростите справжніми людьми. А зараз порада для всіх нас.

Не скупись на ласку,
Слова не жалій,
Як багато світла
В радості твоїй!
Ти її для інших
Вичерпай до дна,
Щедрість серця людям
Передай сповна.
В тому справжня радість,
В тому щастя є:
Людам віддавати
Все тепло своє.

*Лисенко Наталія Григорівна,
вчитель початкових класів
Уманської загальноосвітньої
школи I – III ступенів № 3
Уманської міської ради*

Тема. Той, хто творить добро, творить саме життя

Мета: формувати переконання про те, що людина народжена для того, щоб робити добрі вчинки; довести до свідомості дітей, що добро твориться «просто – ні за так»; розвивати оцінні та навички культури поведінки, дружні відносини з оточуючими людьми; виховувати бажання творити добро і уникати злих вчинків.

Матеріал до уроку: символічні «Книги добра і зла» та «паличка бажань», яблука з написами назв людських чеснот на паперових листочках, кошик, ящик із іграшками, сигнальні картки, мікрофон, картки із запитаннями та ситуативними малюнками, магнітола.

Хід уроку

I. Організація класу до роботи

Твори добро та завжди будь привітна.
Дитино! Ти приходиш для добра.
Любов у серденьку хай сонцем квітне.
Збагнути це тобі уже пора.

II. Повідомлення теми і завдань уроку

Діти, сьогодні на уроці ми з вами повинні з'ясувати, що означає поняття – добро, яких людей ми називаємо добрими, які справи вони роблять, кого із людей, що вас оточують, можна назвати добрими. Поговоримо про те, з якими людьми нам жити краще і чому людина народжена для того, щоб творити добро. А також будемо аналізувати власні вчинки та вчинки інших, передбачати їх наслідки, пояснювати, обґрунтовувати свою точку зору.

III. Актуалізація опорних знань

Працюючи над темою «Людські чесноти», ви вивчали про ввічливість, щедрість і жадібність. Вмикаємо «Світлофор ввічливості» і перевіряємо, як ви засвоїли її:

(Правильно – діти показують зелену сторону сигнальної картки, неправильно – червону)

- розмахувати під час розмови руками;

- принижувати інших, насміхатися ;
- пропускати вперед дівчаток;
- грюкати дверима;
- вітатися, посміхаючись;
- смикати дівчаток за косички;
- поступитися місцем незнайомій бабусі в автобусі;
- допомогти дівчинці нести портфель;
- віддати другові цукерку.

Скільки людей – стільки й думок. Щоб дізнатися ваші думки з поданої теми, до нас завітав кореспондент.

Метод «Мікрофон»

- Як слід поводитися, щоб тебе вважали ввічливою людиною?
- Що потрібно, щоб загасити чужий гнів?
- Уявіть собі таку ситуацію; вам потрібно звернутися до вчительки, а вона в цей час розмовляє із чиеюсь мамою. Як ви вчините?
- Хто скаже золоте правило ввічливості?
- Продовжте думку: «Ніщо не дається так дешево і не цінується так високо... (як ввічливість)».

Дякую за роботу кореспондентів, а вам – за змістовні відповіді.

IV. Робота над новим матеріалом.

**На доброті існує світ,
І добротою пахне хліб.
І мирне небо - в школу йти,
Це також – вияв доброти.
І до людей любов свята
Це чистота і доброта.**

Девізом нашого уроку будуть слова Великого Кобзаря, записані на дошці, «**Добре жити тому, чия душа і дума добро навчилися робить».**

1. Лист від кота Леопольда.

- Діти, сьогодні на наш урок, на жаль, не зміг потрапити ще один гість. Хто він – відгадаєте, прослухавши пісню. (*Звучить пісенька кота Леопольда “Если добрый ты”*).
- А чим вам подобається цей герой мультфільму?
- Так, сам він прибути не зміг, тому надіслав нам своє фото і листа (*зачитую*).

Дорогі друзі!

Не за синіми морями, не за високими горами, не за темними лісами є одна країна, яку не знайдеш на жодній карті. Це - країна ДОБРОТИ. Шлях до неї нелегкий, встелений різними життєвими перешкодами. Але ви, діти, зможете їх подолати. Знайти цю країну, розгадати таємницю вам допоможуть чарівний ключ, який треба скласти (його на 3 частини погризли миші-бейкетники) та паличка бажань. Щоб їх отримати, вам слід виконати декілька завдань. Отож, бажаю вам успіху!

До зустрічі. Ваш кіт Леопольд.

2. Довідкове бюро.

Вирушаємо в дорогу до країни Доброти. Зазирнемо спочатку в «Довідкове бюро» і з'ясуємо зміст понять: добро і доброта.

3. Скарбнички народної мудрості.

- Відновіть і поясніть прислів'я.

*Хто людям добра бажає,	не робити зла.
*Перший крок до добра –	бо воно дорожче від золота.
*Учись робити добро,	той і собі має.

4. Робота над висловом

НЕ РОБИ ІНШИМ ТОГО, ЧОГО НЕ ХОТІВ БИ, ЩОБ РОБИЛИ ТОБІ (із Біблії) –
пояснити зміст цього вислову.

5. Країна Мудрих думок.

а) Прочитайте вірш Івана Драча і зверніть увагу, що ви повинні запам'ятати.

- Як автор доводить головну думку: *Добро твориться просто – ні за так?*

- Як би ви продовжили вірш?

Вставляємо слова ДОБРОТА і ДОБРО в символічну Книгу добра.

- Які антоніми до цих понять?

Вставляємо слово ЗЛІСТЬ і ЗЛО в Книгу зла.

б) Читання та інсценізація тексту «По щирості» за Ю. Федьковичем

- Чому автор назвав Василька не добрим, а хитрим?

▶ Читання першої частини казки «Добро і зло».

- Чим Зло пригостило Добро?

- Як Добро віддячило Злу за зло?

▶ Самостійне читання другої частини тексту.

▶ Вибіркове читання.

- Причиною чого є зло?

- Що сказано про злих людей?

- Чого вчить нас ця казка?

– Молодці, ви успішно подолали перше випробування (*виставляю частину ключа зі словом ДОБРОТА*), пора відпочити.

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА. (*Співають і виконують танцювальні рухи під фонограму пісні «Доброта» із збірки «Пісні kota Леопольда»*)

Доброта

Позабудем все, что было

Я дано сказать хотел,

Что на драку жалко тратить силы,

Нам она нужна для добрых дел.

Ярко солнце светит,

Щебечет воробей.

Добрым жить на белом свете веселей.

Я не трус, признаюсь честно,

Просто я считаю так.

На земле прекрасной нету места

Для недобрых и для забияк.

Ярко солнце светит,

Щебечет воробей.

Добрым жить на белом свете веселей.

в) Робота над оповіданням В.О.Сухомлинського «Прогулянка до лісу».

- Де проводила вихідний день сім'я?

- Що вони побачили у лісі?

- Як захищалися від дощу?

- Що ми можемо сказати про цю сім'ю? Серед яких людей росте маленький хлопчик?

- Який добрий вчинок зробив Сашко?

- Якими людьми виростуть сини у цих батьків?

- Які добрі справи у своїй родині і серед оточуючих вас людей ви спостерігали?

- А які добрі вчинки робили ви і які почуття вас огортали від цього?

V. Узагальнення і систематизація набутих учнями знань

(*На фоні запису співу пташок починаю розповідати казку*).

В одному дивному царстві росло дві яблуньки, яблунька добра і яблунька зла. Той, хто з'їдав плід із першого дерева, ставав добрим, йому були притаманні всі ті риси, які ми

внесли до нашої Книги добра. А хто їв яблука з іншої яблуньки, робив усе навпаки. Та одного разу налетів вітер-пустунець, зірвав урожай з обох дерев і змішав їх. Декілька яблук знаходяться і на нашому столі (на листочках напиши *чуйність, заздрість, лагідність, ввічливість, байдужість, жадібність, щедрість*).

А зараз найвідповідальніший момент нашої подорожі. Щоб отримати другу частину ключа, кожен з вас має виконати завдання.

* **Перший ряд** відправиться на у містечко Вихованих дітей. За правильну відповідь ви отримаєте сердечко. (**Метод «Карусель»**). (Учні, що сидять у внутрішньому колі дають питання: Якими словами ти будеш дякувати? Звертатися? Вітатися? Дякувати? Вибачатися?)

* **4 учні** підходять до столу з яблуками. Яблучка з дерева Добра кладуть у кошик, обгрунтувавши свій вибір за схемою (**метод «Прес»**):

- 1) Позиція: Я вважаю, що ...
- 2) Обгрунтування: Тому, що ...
- 3) Приклад: Наприклад; ...
- 4) Висновки: Отже, ...

* **«Робота в парах»**. Обговорення ситуацію за малюнками.

* **3 учні** підходять до ящика з іграшками. Ті іграшки, які живуть у країні Доброти, виставляють на полиці, жителів іншої країни – ховають у ящик і закривають його.

* **Решта учнів** читають казку «Вовк та Кіт» і встановлюють причину бід вовка, дають йому поради.

Перевіряється робота кожної групи, діти висловлюють свої думки. Виставляємо другу частину ключа зі словом **ПОЧИНАЄТЬСЯ**.

- Діти, виконуючи завдання, ви бачили, що поряд із добром крокує зло. Як ви думаєте, яких людей більше? Чи буває зла людина щасливою? На наступному уроці обгрунтуєте думку за схемою (**метод «Прес»**).

Людська доброта не має меж. Ми сьогодні маємо бути милосердними не тільки до людей, а й до всього, що нас оточує. Як ви розумієте: бути милосердним до рослин? тварин?

То ж пам'ятаймо:

І дерево, і скеля, і людина –
Все сподівається на доброту твою.

- Відкрийте, будь ласка, **власні книжечки своїх вчинків** і скажіть, що доброго ви зробили протягом тижня. Чи є записи на сторінці зла? Чого більше? Я пропоную взяти гумки, витерти записи на сторінці зла і на їх місці записувати хороші вчинки і добрі справи. А нашу символічну Книгу зла закрити назавжди. З Книги добра ще раз перечитаємо чесноти.

Виставляю останню частину ключа зі словами **З ДОБРА** і разом читаємо весь вислів:

ЛЮДИНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДОБРА.

Читання вірша Любов Забашти «Людина починається з добра».

Рекомендації кота Леопольда (вивішую плакат на дошку:)

1. *На зло відповідай добром.*
 2. *Прощай іншим помилки.*
 3. *Допомагай слабким, маленьким, хворим.*
 4. *Не будь жадібним.*
 5. *Ніколи нікому не заздри.*
 6. *Жалій інших, а не себе.*
- Дарунок доброго Казкаря.

КАЗКА

Нас створив Світлий Бог. Отже, ми створені світлом. А все несправедливе – чорне. Отже, якщо ми чинимо несправедливість – затуємо хмару над сонячним днем. Найбільше щастя людини в тому, щоб зуміти витворити з себе світлий, сонячний промінчик, який би освітлював кожного і зігрівав теплом, приносячи комусь радість.

Бог хоче, щоб людина жила сонечком. Намалюйте вдома на аркуші скільки сонечок, скільки днів у місяці, тоді поставте числа над ними. І перш ніж покласти голову на подушку ПЕРЕБЕРИ: скільки злого сьогодні ти подумав, скільки сказав чи зробив.

Постав стільки ж на сонце крапок і тоді зроби для себе **висновок**: ТИ своїми вчинками робиш зло чи твориш ДОБРО, СВІТЛО.

VI. Підсумок уроку

- Чи сподобався вам сьогоднішній урок?
- Що найбільше запам'яталося?
- Чи зміниться щось у вашому житті після цього уроку?
- Можливо у вас виникли якісь бажання?
- Погляньте, у мене в руках незвичайна паличка, яка виконує бажання.

Гра «**Якби я був чарівником, то ...**» (діти передають паличку один одному, сказавши, що зробили б в першу чергу, будучи її власником).

VII Домашнє завдання

- * Намалювати сонечка і написати на них зроблені добрі справи;
- ** Виписати прислів'я про доброту;
- *** Продовжити казку про яблуньки добра і зла.

Закінчити урок мені б хотілося словами:

*Врятує світ краса –
Завжди так говорили.
Тепер врятує світ лиш доброта,
Бо однієї вже краси занадто мало,
Бо скільки всюди зла – людина вже не та...*

*То ж , люди на землі!
Спішіть добро творити,
Щоб нам не згинуть у морі зла,
Щоб кожен міг серед добра прожити
У царстві справедливості й добра.*